

PRELOM

Izhaja vsak četrtek
Naročnina letno Din 40.—
polletno Din 20.—

Uredništvo in uprava:
Wolfova ulica št. 1/I.
v Ljubljani

Pošt. ček. račun št. 10499

Uredniška beseda

Veliko je »glavnih« listov v Sloveniji. Kako izhajajo in odkod črpajo svoje gmotne studence, je poglavje zase. So med njimi taki, ki živijo od naročnine. To pride od tod, ker so pred desetletji pisali za ljudstvo dobro in so se za njimi zbirale politične skupine, ki so za to ljudstvo kolikor toliko tudi storile. Ti časopisi se drže še danes, čeprav so dolgočasni in nimajo nobene vidne smeri, ki bi jo naročnik lahko odobraval, zato pa žive kot skopuh od kapitala preteklosti ali pa celo od truda nekdanjih mož, ki so za ljudstvo zaslužni. Kmet, delavec, obrtnik in mali človek sploh, ki mu sleparija ni priročna, se na tak časopis navadi, ga vživa kot tedenski ali celo vsakdanji priboljšek in misli, da je njegov časopis ostal tako pošten kot on sam. Sem ter tja se tak bralec ne moti, sem ter tja pa se tak bravec moti in sicer temeljito, krvavo. Če bi imel toliko bravske strumnosti, pa bi pogledal, kaj je njegov časopis pisal pred leti, da, pred meseci, ali celo pred tedni, bi tak list odpovedal. Dejal bi: če se je moj list povlačil, se jaz ne bom!

Naše časopisje je po veliki večini tako, da bi moral poštenjak ob njega opombi zardeti. Toda, ti moj Slovenec, si kriv, da si upa tvoje časopisje tako nedostojno se obnašati — vsak dan drugače, kakor veter piha. In ti, ubožec (ali morda bolje: naivnež) mu verjameš? Vzemi v roke več števil, preberi vse dobro in presodi! Če ti je še vedno prav, se zavedaj, da ti gre dobro, da si sli, dobro pital in da za tvoj razum ni resitve — razen, če prideš še enkrat na svet.

Te besede smo zapisali kot uvod, ker smo res neodvisni slovenski tednik in nas zanima, če je poleg nas še kateri, v kar zelo dvomimo in pri čemer nam je turobno pri duši.

Predobro vemo, kako je dandanašnji s tiskom. Neodvisnost duha, vsaj neodvisnost kritike je rizik, ki ga lahko vzame nase samo cel človek. Na nagrado naj se ne zanaša; te itak ne dobi on, dobi jo kvečjemu nekdo drugi, na vsak način nevređen, čisto gotovo pa nezasluženo.

Žalostna bi bila bodoča pot naroda, ki bi črpal modrost iz trenutnih razpoloženj. Mi to odklanjamo. Divimo se visokosti naklade drugih slovenskih tednikov. Vendar si je tudi »Prelom« utrl pot v javnost. Danes ga tiskamo 3100. Za Slovence in za današnje razmere to ni malo. Zastonj ga ne dajemo, ker ga dati ne moremo. Smo samostojni, neodvisni. Bog ve, kaj bi pri tem vprašanju porekli drugi listi?

Smo v viharju časov. Če nas ne bi bolelo trpljenje ljudstva, bi se smejali. Čas in neumnost naših zopernikov delata za nas. Koliko tamtamov smo doživeli, koliko ropota še doživljamo. In kje si, ti, poizkusni kunec danes?! Kako se kaj počutiš? Ali se znajdeš med raznobarnimi programi zadnjih let? Ali si gotov, da bo pokvarjenost, kamor so tudi tebe spravili, v resnici zmagala? Pomežikni tovarišu in ta ti bo odmežiknil in oba bosta videla, da sta pokvarjena, gnila. Taka sta, Bog vama pomagaj. Ali zaslužita boljše oceno? Roke na prsi! Pobjoljšata pa se lahko še, preden odbije dvanajsta ura in se prikaže starček s sodčkom, z njim pa vesoljni potop, kjer poleg gnilega, nevređenega lahko žal vtone tudi mnogo dobrega.

V zadnjem »Prelomu« smo se spomnili »slovenske fronte«. Če se spominjamo prav, smo del tega postavili med »Pomenke«, ki so pri nas to, kar je pri Srbih, bolj številnih in manj klavernih, »Ostriženi Jež«. (Neki ogorčeni Slovenec, ki bi lahko bil vesel, da obstoja sum, da se ga kdo še spomni, pravijo, nas je tožil. Če ne bi bil ta razžaljenec tako pomemben, da bi lahko živel brez gladke šale, bi se jaz potegoval za naslov napadalca.) Zadnjič smo torej težišče »slovenske

Evangelij ali veselo oznanilo

Gospodarji, ki so zapravili posestvo, izgubili služinčad in prišli ob nekdanje prijatelje in prihlebničke, so šli, ko je minila ura prve in najhujše bridkosti nad revo in nesrečo, ki se jim je bila zrušila na glavo, ter se zatopili v razmišljanje o vzrokih svojega gorja. V težkih trenutkih življenja človeka rada napade strast po modrovanju. Filozof postane, velik filozof pred svojim, ni pa gotovo, ali tudi pred obličjem Gospodovim.

In v tem premišljevanju, sredi tega štiridesetdnevnega posta, je v te gospodarje, ki so zapravili posestvo, šinila nenkrat svetla misel. Pojdimo, so rekli, in začnimo oznanjati ljudstvu evangelij, veselo oznanilo ali blagovest, ki nam je bila razodeta, ko smo v samotni pohorskih gozdov razglabljali o usodi svoji in usodi nacije. Na svetu je bore malo novega. Latince je celo trdil, da pod soncem ni nič novega. Je že vedel, zakaj. Resničnost njegovega naziranja se je izkazala tudi

fronte« postavili med »Pomenke«, ki so slovenski »Ošišani (ostriženi) jež«. Ali se je težišče odtlej spremenilo? Ne, ni se izpremenilo. Z gospodi od »Slovenije« se malo dalje pogovarja po svoje naš somišljenik, ki je dobrega srca in ima rad razvedrilo. Bil je hudo žalosten, ko ni izhajala »Slovenija«. Kajti ljubi lahen, vendar kavalirski dovtip, ali če hočete, pomenek. Zdaj se je potolažil. »Slovenija« ne izhaja več v Ljubljani, marveč v Kranju, izhaja pa le.

Brali smo tudi Kocmurjevo in dr. Kukovecovo »Slovensko zemljo«. Poznamo dr. Kukovca kot v dostojnosti osivelega človeka — bil je nekaj časa tudi dopisnik »Preloma« — tudi Kocmur je imel večinoma z delavci opraviti. Vemo, da ju ne žejja predsednikovanje. Brati pa je, da se tudi njima vsiljuje za predsednika nekdo, ki ga mi nismo ob dobri veri mogli za takega vporabiti. Kaj bosta dr. Kukovec in Kocmur Slovincem novega povedala?

Če bosta kaj, bo prizadet založnik »Slovenije« (res požrtvovalni hišni lastnik v Ljubljani), dr. Regali. Tiče se pa njuno prvenstvo tudi obeh voditeljev desidentov (odcepnikov) slovenskih bojnikov, Stanka Florjančiča in njihovega duševnega zapovednika dr. Josipa Hacina.

Tudi ta dva delata v »Bojovníku« slovensko fronto. Ker pa ju poznamo kot razumu zadostujoča, vemo, da nista navdušena nad svojo najnovejšo vlogo. Saj se da skupna fronta delati samo z večino ljudstva, ne pa z neznatno frakcijo odceplencev.

Nekaj neplemenskih vsiljivcev v Sloveniji je doslej hrvaški Maček odpihnil. Kam se bodo umaknili, še ni gotovo. Morda le v višje lege, na Pohorje ali kam?

Prihodnje poglavje puščamo prazno. Bodoči zgodovinar naj se peča ž njim. Mi menda nismo dovolj spretni, da se izmuznemo med Scilo in Karibdo. Končno nam pa tudi ni nič ležeče na tem. Naj sami opravijo.

Mi smo za resnično edinstvo vseh južnih Slovanov. Smo za dejansko bratsko

Tovariši! Če odobravaš, kar pišemo, podpri nas! Kako nam boš pomagal? Pošlji, če še nisi, naročnino. Pouči druge naše bralce, da bo tem bolj redno »Prelom« izhajal, kakor bolj pošteno bodo oni odrajtali naročnino. Od te mi živimo, ne od sumljivih podpornikov kot marsikdo drugi. Podprite nas z naročnino in prispevki, če ste pristaši, mi pa Vas z rednostjo.

pri Pohorcih. Evangelij, ki jim je bil razodet od pohorskih gozdnih duhov, pa se je — al' je čudo, al' ni čudo — izkazal za presenetljivo enakega programu ranjke JNS. V Pohorce je po zrelem premišljevanju in pretehtavanju položaja, političnih nians in možnosti, šinilo prepričanje, da je edina rešitev Jugoslavije v nacionalnem edinstvu njenih prebivalcev.

Toda, glej ga spaka, komaj je začelo to veliko oznanilo slajše kot med kapljati z ustnic pohorskih propovednikov, kar se jih je oglasilo med novimi gospodarji sto, ki so zakričali: Le kaj nam pridigate, kar smo že mi sami ravnokar sprejeli v našo apostolsko vero. In res, tudi JRZ je, kot se spodobi vladajoči stranki — in slava ji za to! — zapisala na svoj prapor geslo narodnega edinstva in beseda »nacionalen«, še nedavno sumljiva in odvrtna, ker je bila apanaža JNS, je postala večini naših ljudi nekam bolj »pri-

žitje Slovencev, Hrvatov in Srbov. Smo tudi za tako Jugoslavijo, ki bo mati ne samo nam že ujedinenim plemenom (si zadovoljen s tem izrazom, slovenski učitelj?), oziroma narodom (ali ti ta široka beseda prija, slovenski duhovnik?), marveč tudi samostojnim, neodvisnim bratom Bolgarom, brez katerih ni popolne, ni prave Jugoslavije.

Rekli smo, da je »Prelom« majhen, pa neodvisen list. Zaupamo v razvoj dogodkov, ki mu bo sledil razvoj razuma. Vmes pa imamo tudi mi, ki ne mečemo ljudem, ki nam niso nič hudega storili, peska v oči, vmes imamo tudi mi semtertje kako veselje. Celu zadoščenje.

V »Prelomu« smo se pritoževali, da pozna tako imenovana »Združena opozicija« samo Srbe in Hrvate. Res je bilo tako. Mi nič ne trdimo, da je naša pritožba učinkovala, čeprav nam naš upravnik pove, da prejemajo naš list skoro vsi pomembni hrvaški in srbski politiki. Učinkovala pa je splošna slovenska pritožba.

Davidovičev dr. Boža Marković je neke v Šumadiji čisto dostojno omenil Slovence (hvala, mi se hitro zadovoljimo). Tudi srbski »kmet« Pižon nas je vstavil v svoj govor. Da opušča omembo Slovencev Pribičevićev Vilder, pa nam skoro ne more škodovati med omikanimi ljudmi z neplesnivim spominom. Tudi čez dr. Mačka, po ojetu Slovenca, se zdaj več ne moremo pritožiti. Vsaj, kar se zemljepisa in narodoslovja tiče.

Ali smemo ob tem zadoščenju biti malo dovtipni? Smemo? Kaj ne da?! Tedaj vprašamo zapovednika »slovenske fronte« g. dr. Regalija (ali g. dr. Hacina in g. Stanka Florjančiča — mi namreč ne želimo odločati v razdelitvi vodilnih vlog na taki fronti —?): »Kje teče meja med Hrvatimi in Slovenci?«

Gledamo in tehtamo vaše početje, nacionalneži vseh barv, jugoslovenski integralci, plemenski razhajalci in konjunkturni sestavljalci. Vam vsem ploska mednarodni kapital in rdeči internacionalist. In ta čaka vašega konca in se pripravlja na prevzem zapuščine. O, da si ga ne želite, vemo! Ker vam, baš vam ima kaj vzeti.

ustna«. Ko so Pohorci to opazili, so zagolčali, da je nacionalna misel v nevarnosti, češ, te srake so se začele kititi z našim perjem. Toda to naziranje je zmotno in vsega obsojanja vredno, kajti mnenja smo, da nacionalizem ni bil ne perje ne iznajdba niti ne izključna lastnina JNS, marveč je nasprotno res, da so bili nacionalni tudi mnogi drugi, ki niso bili člani JNS, da, celo taki so bili nacionalni, ki so bili odkriti nasprotniki JNS. Upamo se trditi celo to, da je bil nacionalen na pr. tudi dr. Korošec, ki ga je imela JNS zaprtega, in morda ga je ravno zato imela zaprtega, ker si je nepridiprav drznil biti nacionalen, ne da bi bil član JNS, in celo na drug način, kot je bilo predpisano od velikih mojstrov JNS. To je prav tako, na primer, kot v industriji, kjer se fabrikant hitro potrudil, da z debelo batino oplazi po glavi vsakega, ki bi si upal na drug, prav tako pameten, če ne še bolj premeten in cenen način izdelovati kakšen predmet, na katerega je fabrikant doslej edini imel patent in potemtakem tudi monopol.

No in zdaj smo prišli do tiste točke, ki jo je treba nekoliko bolj natanko presoditi. O tem, da so naši ljudje čisto do-

Vstaja pa na plan novo pokolenje, ki mu niso mar roparski gradovi preteklosti in tudi ne židovska briltnost izrabljanja ljudske bede v svojo vseoblast. To bo stopilo na tisto mesto, ki mu ga je določila mrka zgodovina. Dotlej pirujte! Pozneje ne!

Načrt zakona o osnovanju kmeč. zbornice

§ 1. Za varstvo kmečkega prebivalstva in njegov stanovski napredek se morejo osnovati v posameznih banovinah »Kmečke zbornice« in te zbornice se povežejo v »Zvezo kmečkih zbornic kraljevine Jugoslavije«.

§ 2. Kmečka zbornica je mogoča v vsaki banovini samo ena in je ustanova, ki ima namen, zastopati svoje člane in ves kmečki stan tega ozemlja.

§ 3. Kmečka zbornica je legalni zastopnik kmečkega ljudstva v dotični banovini in je Kr. ban. uprava vsake banovine dolžna, se v vseh zadevah kmečkega življenja obračati za nasvete na pristojne kmečke zbornice ter upoštevati njih mnenje.

§ 4. Vsi zakoni in vse odredbe, ki se tičejo kmečkega ljudstva in njegovega gospodarstva, se morajo predložiti v izjavo kmečki zbornici oziroma njim Zvezi.

§ 5. Naloge in sredstva za doseg nomena zbornic so predvsem: Kmečka zbornica zastopa interese kmečkega stanu v banovini in državi s tem, da proučuje predloge zakona in uredb, ki so ji bile v presojo dane, ter stavi oblastem svoje tozadevne predloge in mnenja, kakor tudi da iz lastne inicijative predlaga potrebne zakone in uredb v korist kmečkega stanu ali za njega obrambo; da pazi, da se zakoni in uredb, izdane v pomoč kmečkemu stanu, točno in pravilno izvajajo; da proučuje in stavi predloge za izpremembo in dopolnitev že obstoječih zakonov in uredb, zadevajočih kmečki stan; da pazi, da samoupravna kakor tudi državna zakonodaja ne obremenjuje — v splošnem, posebno pa še davčna, — prekomerno in in ne zastopavlja kmečkega prebivalstva; da ob sklepanju trgovskih pogodb z drugimi državami pazi, da se ne sklepajo v škodo kmečkega stanu njenega ozemlja; da proučuje tržni položaj in daje kmečkemu ljudstvu gospodarske nasvete itd.

§ 6. Sredstva za vzdrževanje kmečkih zbornic se zbirajo potom posebne obvezne doklade na zemljarino iz ozemlja območja zbornice, ki pa ne sme presegati 5% letne zemljarine.

§ 7. Vse določbe glede poslovanja si določajo kmečke zbornice same in se jim glede poslovanja zakonito zajamči neodvisnost od upravnih oblasti.

»Brazda«.

bro nacionalni, da je celo toliko grajani Maček nacionalen, če hočete, o tem torej ne bomo izgubljali besed. Ako recimo v gostilni ali na zborovanju pristopi k Vam človek in Vam reče: Gospod, jaz si pa o Vas nekaj mislim, potem Vas te besede gotovo ne bodo kdo ve kaj razjezile, marveč bodo v Vas zbudile pozornost, oziroma radovednost. Vprašali ga boste: Nu, povejte, dragi moj, kaj si o meni mislite. Šele njegov odgovor bo v Vas sprožil pravo reakcijo. Ako Vas z odgovorom razžali, si boste preskrbeli milega ali nemilega zadoščenja. Ako pa Vam z odgovorom ugodi, postaneta morda celo dobra prijatelja. — Ta prilika naj po domače pove, da hočemo pri nacionalizmu vedeti, kaj ta beseda med brati pomeni, kam meri, kaj je njena vsebina. Beseda je toliko vredna, kolikor hočem z njo povedati. Beseda, s katero ne maram nič povedati, ni prav nič vredna, oziroma služi le za to, da si pomagam iz zadrege ali pa, da koga potegnem. Ako je torej komu do tega, da se razumemo, mora razložiti, kaj njegove besede pomenijo, zlasti, kadar gre za take kunštné besede kot je n. pr. nacionalizem.

Nacionalizem kot beseda sama na sebi še ni nobeno veselo oznanilo. Takih evangelijev imamo na pretek. Končnico »izem« je že marsikdo izžemal in z njo skušal ljudem pamet soliti, toda od vsega tega izžemanja je postala podobna zavrženi, do kraja iztisnjeni limoni, tako da ne pomeni sama po sebi ničesar več. Treba je natanko povedati, kaj tiči odzadaj, ako sploh kaj tiči.

Stari nacionalizmi, recimo tam od leta 1830. in 1848. so ljudi opajali predvsem z mislijo, da je rešitev človeštva v tem, da se čim tesneje združijo ljudje enega jezika in ene krvi v državnih ali vsaj upravnih celotah. Zadaž za to na prvi hip divno kuliso pa je peščica grabežljivih »gospodarstvenikov« in novih bogatašev, ki so se tedaj začeli opijanjati z zlatom, uganjala, kar je hotela, z delavcem, kmetom, uradnikom in malim človekom, oziroma človekom sploh. Že leta 1871. pa je prvič dozorel neki drugačen nacionalizem, ki ga poznamo pod imenom »Pariške komune«. Ta nacionalizem, razposajeni, a v bistvu močno človeški otrok hudobnega očeta, je sicer spoštoval jezik pradedov in ga smatral za svetinjo, toda stremel je za praktičnejšimi cilji, zavedajoč se, da je človek otrok zemlje, da ima zato kot vsaka rastlina prirodno pravico do življenja, in ker vsi ljudje pridejo enako goli in nebogljani na svet, v čemer nas je potrdilo tudi revno dete Jezus, da mora biti vsakomur na enak način odprta pot v življenje. Svet je zahrepenel po pravičnosti, in sicer po neki novi pravičnosti, ki naj bi bila boljša kot tista, ki je zapisana v zakonikih rimskega cesarstva in po katerih se še danes mnogi hočejo suženjsko ravnati.

Naš nacionalizem ne more biti več samo zunanji, ne more se vezati samo na enako govorico in enako obleko, na enako pozdravljanje, na članstvo pri enakih društvih, na enake pesmi in enake zastave. Tak nacionalizem, ako ga dosežemo, ne škodi. Veliko važnejši, veliko globlji in blagodejnejši pa je socialni nacionalizem. Le-ta gre za takimi cilji, ki so se zdeli še pred kratkim ljudstvu nedosegljivi. Zlasti v napol fevdalni Avstriji, recimo, o kakšni enakosti stanov, ki so vsi enako potrebni in koristni za državni organizem, ni moglo biti govora, moral si, slovenski kmet, delavec in uradnik, ponižno vrteti klobuček pred gospodom grofom, ritmojstrom ali tajnim cesarskim komornikom. Socialni nacionalizem gre za tem, da v okvirju nacionalne države ustvari vesoljnemu ljudstvu take pogoje življenja, ki jih je potrebno, ki jih zasluži in ki mu grejo po prirodni pravici človeka. Da pa bo to dosegel, mora socialni nacionalizem organizirati gospodarstvo na drugačen način, na nov način, razumno, smiselno in pravično. Tako nova organizacija gospodarstva pa bi seveda posegla v kolesje starega, kapitalistično urejenega gospodarstva. Zato se čuti seveda največ odpora zoper socialni nacionalizem od strani vseh tistih slojev, ki jim je kapitalizem ustvaril prijetne ali vsaj znosne življenjske pogoje. Tako se strašno boje socialnega nacionalizma tudi socialistični voditelji, ki jim je kapitalizem garancija za čim daljši in neskaljeni užitek njihovih mastnih dohodkov. Socialni nacionalizem ne bo zategadelj nikdar imel zaslombe v meščanskih strankah, tudi v strankah industrijske in finančne aristokracije ne,

kajti z nastopom socialnega nacionalizma se začne izvajati gospodarstvo po načrtu in prestane ribarjenje v kalnem, ki je lastno kapitalistično urejenemu gospodarstvu.

Dandanes se narodne mase vse bolj poglobljajo v socialna in gospodarska vprašanja. To je duh časa, zoper katerega se reakcija sicer lahko bori, toda zadržati ga ne bo mogla. Nacionalizem stare šole, tako zvani »huranacionalizem«, ki je bil nekoč morda kolikor toliko dober, je danes za nič, je samo opij za narod. Kdor misli s takim nacionalizmom kaj opraviti, tolče vodo v možnarju. Pravi nacionalizem je le tisti, ki bo ljudstvu kaj dal, mu znosno znižal davke, mu utrl

trgovino ali na zunanje ali na notranje trge, podjetniku preskrbel cenenege kredita, odpravil brezposelnost, lakomnim odiralcem stopil na prste, premostil prepade med porodicami in navadnimi smrtniki, popravil krivice in kaznoval krivce, podsekal hegemonije, dal prosto pot sopsobnemu in pridnemu, odrinil lenuha in hohštaplerja, uveljavil povsod načelo pravičnosti, po katerem vsi državljani že dolga leta zastoj hrepene.

Takega nacionalizma potrebuje naša Jugoslavija. Evangelij takega nacionalizma bo veselo sprejel, pa naj pride od koderkoli. Takega nacionalizma pričakuje mo in si želimo. Amen.

Dolžniki pozor!

Gospodarska kriza tare ves svet, najbolj pa dolžnike — zato se tudi ves svet bavi z vprašanjem, kako najbolje urediti vprašanje dolgov. Tudi pri nas se rešuje to vprašanje in kot prvo etapo smo dobili zaščito kmečkih dolgov — da pa ostali dolžniki ne ostanemo brez zaščite, se moramo pobrigati sami.

Ureditev vprašanja dolgov na splošno, ki je za veliko večino izmed nas dolžnikov življenjsko vprašanje, se ne sme izvršiti mimo nas ali brez nas. Slišati se mora tudi naš glas, kajti skrajni čas je, da se vprašanje vseh dolgov vzame v pretes in definitivno in pravično reši ne samo za kmečke, temveč pravtako tudi za vse ostale dolžnike.

Katastrofalni padeč vseh cen, predvsem pa cen kmetijskih pridelkov v zadnjih letih, in s tem ogromni in nepričakovani porast notranje kupne moči dinarja — to je povzročilo vse današnje zlo. Poljedelski pridelki, les, živina in nepremičnine, predvsem na deželi, ki predstavljajo naše glavno premoženje in tvorijo podlago za kredit, ki smo ga najeli, so padli tudi za preko 80% svoje vrednosti. Kredite smo pa najeli za razširjenje svojih obratov, za nakup strojev in orodja, za investicije, za popravila, za novogradnje stanovanjskih in gospodarskih poslopij, za osamosvojitve in eksistenco otrok itd., itd., torej v gospodarske svrhe, za povečanje možnosti dela in za ustvarjanje novih eksistenc, ne pa za zapravljanje ali zabavo.

Denar je merilo vseh dobrin. Zato smo se vsi zanesli na to, da bo država skrbno pazila na enakomerno vrednost našega denarja, t. j., da bo kupna moč dinarja ostala vedno stabilna in nespremenjena. Kajti samo stalna vrednost denarja omogoča zdrav gospodarski razvoj. Nihče izmed nas ni mogel predvidevati, da bo notranja kupna moč dinarja tako porasla in nihče izmed nas dolžnikov tega ni zakrivil. Zato smo popolnoma brez svoje krivde zašli v sedanji položaj.

Plačevati moramo visoke obresti, ki nikakor niso več v skladu z našimi dohodki, poleg tega pa se je še vrednost dolga, računana v blagu, ogromno povečala; v mnogih slučajih je postala celo do petkrat večja od prvotne. Mnogi izmed nas, ki so bili visoko aktivni, so postali na ta način brez svoje krivde, kljub vzgledni marljivosti in skromnosti v kratkem času globoko pasivni.

Ogromno so prizadeti tudi oni, ki so zidali s posojilom nove hiše v letih visokih cen v naših mestih in trgih. Ako so to bili manjši ljudje, delavci, uradniki, obrtniki, trgovci in industrijci itd., ki so že pri zidanju izrabili do skrajnosti svojo kreditno sposobnost, zgrajeno na tedanjih višjih dohodkih, je vsakomur jasno, da se nahajajo danes brez svoje krivde v naravnost obupnem in nevzdržnem položaju.

Mi dolžniki smo utrpeli ogromno škodo. Tisoči izmed nas so materijelno in moralno uničeni. To je krivica, ki se mora popraviti. Ravno tako so utrpeli ogromno škodo denarni zavodi radi padeč vrednosti njihovih kritij, predvsem zemljiških hipotek. Naše zadružništvo, naš ponos in naša nada, ki nam je v težkih časih pomagalo do naše narodne in gospodarske osamosvojitve, leži na tleh. Število brezposelnih od leta do leta raste in naše gospodarstvo vse bolj propada.

Dolžniki, vzdramimo se! Posezimo aktivno v razvoj dogodkov.

Prepričati moramo odločilne faktorje, da z enostavnim podaljšanjem kmečkega moratorija, kakor so to delale dosedanje vlade, problem še nikakor ni rešen. S tem se neurejenost razmer samo podaljšuje,

ne pa odpravi. Problem se mora še enkrat v celoti rešiti in sicer korenito, rešiti pa tako, da se odpravijo vse krivice, ki so se storile dolžnikom. Primerov za to imamo dovolj iz drugih držav, ki so stale pred istim problemom kakor danes mi. N. pr. Amerika in Anglija na eni strani, Bolgarija in Rumunija na drugi. In vemo tudi to, kako se je ena in druga rešitev v praksi obnesla. Zato je odločitev za nas mnogo lažja, kakor pa je bila za one, ki so se morali odločiti brez izkušenj in brez vzgledov pri drugih.

Stojimo na stališču, da država ne sme uničevati onih, ki so delavni in podjetni, ki skrbijo za gospodarski napredek naše domovine in ki so tudi v davčnem oziru steber države. Baš dolžniki pa predstav-

Načrtno gospodarstvo in Jugoslavija

(Nadaljevanje.)

Če bi danes prišlo do kake gospodarske blokade Jugoslavije, imamo tekstilno industrijo in tudi sirovine doma, pa vendar ta industrija ne bi vedela, kaj početi z domačim tekstilnimi sirovinami, sirovine pa ne, kaj s svojo domačo tekstilno industrijo.

Kovinske industrije sploh nismo dobili, temveč še nadalje izvažamo kovinske sirovine, potem pa za drag denar kupujemo iz inozemstva iz naših rud predelane kovine in kovinske izdelke.

Naše poljedelske prehrabene pridelke (živila) sicer izvažamo, toda s stalno izgubo, čemur je v neki meri vzrok spet naš industrijski protekcionizem, radi katerega mnogi v inozemstvu ne kupujejo naših poljedelskih pridelkov, ker ne kupujemo mi njihovih industrijskih.

In tako ne samo, da smo zvesto obdržali karakteristiko gospodarskega stanja prave kolonije, ki obstoja prav v tem, da izvažamo sirovine in uvažamo te iste v predelanem stanju, ampak smo z izmožgavanjem našega delovnega ljudstva v industriji, ki je tujčeva last, samo še izpopolnili to karakteristiko.

Kdor pri vsem do sedaj izloženem ne vidi, da lahko samo z načrtnim gospodarstvom napravimo iz kolonije evropsko državo, ta je slep na obe očesi ali pa gleda s kurjimi očesi in očmi liberalne demokracije, kateri načrtno gospodarstvo, ki je vezano za skupnost, ne pa za posameznike, ne gre v tek. Brez znanstveno utemeljenega smotrenega načrta za daljšo dobo let se pač takih ogromnih del, ki iz gornjega izvirajo, niti zamisliti ne more.

Kako pa naj izgleda ta načrt?

Videli smo že, da presežki trgovinskih bilanc niso odtehtali pasive plačilne bilance niti v letih naše najaktivnejše bilance. Vzrok leži torej v samih postavkah naše trgovinske bilance, t. j. našega izvoza in uvoza. Ker pa smo si še podrobno ogledali oboje, vemo, kaj je na teh postavkah napakega.

Če hočemo najti srednjo pot med stremljenjem po čim prejšnjem rednem plačevanju svojih dolgov in temeljno zahtevu, da mora država skrbeti za zvišanje življenjskega standarda prebivalstva, je treba naši poljedelski in živinorejski proizvodnji najti tako smer, ki bo na eni strani omogočila čim bolj rentabilno proizvodnjo, na drugi pa imela čim več verjetnosti za izvoz.

Ta smer seveda ne sme predpostavljati v poljedelstvu tistih kultur, za katere smo v naših izvajanjih ugotovili, da so pasivne. Treba se je torej preusmeriti od proizvodnje žitaric in koruze, ker niso sa-

ljajo kader podjetnih ljudi, ki delajo in razvijajo gospodarstvo. Priznavamo potrebo varčevanja in veliko narodno-gospodarsko korist, ki jo ima splošnost od hranilcev in vlagateljev. Obračamo se samo proti neupravičenemu obogatitju enih na škodo drugih. Sicer se pa danes godi velika krivica tudi vlagateljem, ker v večini slučajev sploh ne morejo razpolagati s svojimi vlogami. Zato so tudi oni naši zavezniki v našem pravičnem boju za normalizacijo razmer, v kolikor so uvidelni in pravični. Kajti tudi mi se borimo za to, da bodo mogli zopet neomejeno razpolagati s svojimi vlogami, potem ko se bo našla pametna in pravična solucija. Na ta način bodo vloge zopet proste za nove investicije in za oživljenje vsega gospodarskega življenja v obče.

Namera snujočega se društva dolžnikov je, da zbere vse v pošteve prihajajoče gradivo in da združi vse dolžnike v močno organizacijo, ki bo ščitila njihove interese in skušala pomagati vladi pri reševanju teh težkih vprašanj. Tudi drugi interesenti v teh vprašanjih se organizirajo in v eminentnem interesu nas vseh je, da storimo isto, da se ne bo reševalo teh vprašanj, na katerih smo mi najbolj interesirani, brez nas ali celo proti nam. V interesu vsakega dolžnika je, da se čimpreje javi kot interesent v novo društvo. Vsa pojasnila daje tajništvo Ljubljana, Škrabčeva ulica št. 9. Vsak izmed vas koristi lako sebi in skupni stvari v eni ali drugi obliki. Zato ne sme izostati nihče.

Pripravljalni odbor društva dolžnikov v Ljubljani.

mo pasivne, namreč sploh nimajo nobenih izgledov za bodočnost.

Da to ni nemogoča stvar in da zato niso potrebni čudeži ampak samo močna volja, imamo zgled v Danski, ki je še pred vojno radi ameriške žitne konkurence iz londonske žitnice poslala v kratkem času londonska mlekarja. Ker ni šlo poljedelstvo, so se preusmerili k živinoreji in kot taki zavladali na londonskem trgu. Drugi primer je industrijska Čehoslovaška, ki je pravkar znala dekretirati zmanjšanje s pšenico posejane površine in postopno v treh letih povečati svojo z lanom posejano površino od 12000 ha na 24000 ha. Enako pa povečavajo tudi gojenje sladkorne pese, krmil in drugih dodatnih kultur.

Pri našem preusmerjanju bi prišli vpoštev predvsem tisti kraji, kjer se prebivalstvo danes bavi še ekstenzivno s poljedelstvom za preusmerjenje k živinoreji kot glavni stroki. Žitarice in koruza naj bi se zamenjali na jugu s tobakom, z makom, rižem, oljnatimi semeni in industrijskimi rastlinami, kakor je n. pr. bombaž, ali pa z gojenjem sviloprejk in na volni bogatih ovac, kar je zopet v zvezi z gojenjem murv in korenaste hrane (za ovce) na bolj plodnem zemljišču, na slabejšem pa raznih vrst kserofitnih rastlin. (Sviloprejke so nekdanj gojili tudi pri nas v Belokrajinu, vsaj poskušali so s tem, nismo pa mogli ugotoviti, zakaj so poskuse opustili.) Bolj severno bi se gojilo od industrijskih rastlin lan, konopljo, sladkorno peso, hmelj, aromatična in zdravilna zelišča. Slovenija je že od nekdanj slovela po pridelovanju lana in deloma tudi konoplje. To oboje lahko nadomestuje tudi druge predvne rastline, kot sta juta in bombaž. (Za bombaž je namreč dvomljivo, če bi ga mogli kedaj dovolj pridelati doma, ker zahteva prav posebna tla, kakršnih je pri nas malo na razpolago.) Preusmerjevanje bi se izvršilo s propagando, kakor je n. pr. časopis »Lan in konoplja« v Grosupljem, z reglementacijo s strani kmečkih zbornic in zadrug, najuspešnejše pa še s politiko dobrih cen, ki bi prepričala kmeta najbolj nazorno o koristnosti reglementirane in propagirane izpremembe v poljedelstvu. To politiko bi izvajala ali država, ali pa same tovarne, ki bi jamčile proizvozniku vnaprej določeno ceno, povišano za eventualni porast cene sirovine.

Z istimi metodami pa moramo doseči tudi intenzifikacijo tistih poljedelskih in živinorejskih produktov, ki imajo izgled, da se dobro plasirajo na notranjem in zunanjem trgu. Sem spada standardizacija vin in sadja in oplemenitev živinorejskih vrst. Tu se moramo ogledati na Nizozemsko, kjer ima vsako tele svoj rodovnik, (kakor pri nas samo polnokrvni jahalni konji in

— plemenitaške rodbine), in kjer imajo v načrtnem poljedelstvu posebne državne predpise za obdelovanje vrto v in njiv.

Istočasno pa moramo vstvariti industrijska podjetja, ki bodo doma predelovala naše poljedelske in živilorejske sirovine, nič manj pa tudi posebno vnosne kovinske sirovine; vstvariti moramo industrijo, ki nas ne bo samo osamosvojila od inozemstva, temveč bo iz naših cenejših izvoznih produktov (sirove rude) napravila dragocene, splošno iskane izvozne vrste (v prvi stopnji: baker, modro galico, jeklo, železo, aluminij, i dr., v drugi stopnji pa še izdelke iz teh kovin). T. Š.

(Dalje prihodnjic.)

Gibanje »Zbora«

Posnemamo po poluradni agenci »Avanli«:

Jugoslovansko ljudsko gibanje »Zbor« je vložilo pravila kot politična stranka. (2. sept. 1935.)

»Zbor« ni dovoljen (§ 12. zakona o »Društvi«, shodih in posvetih«, 1. okt. 1935).

LJOTIČEVI SHODI.

Tov. Dim. Ljotič je zadnji mesec zboroval ob obilni udeležbi v Vršču (Banat), v Bajni Bašti, v Čajetini, Užicah, Bački Palanki, v Novem Sadu. — Njegovi tovariši so imeli več shodov v Beogradu. Te dni bo na Sušaku.

RADIČEVSKI »DOM« O LJOTIČU.

V razpravi »Hrvatska politika« od 20. junija 1928 do danes, ki jo objavlja v »Domu« urednik in bivši poslanec HSS prof. Ljubomir Maštrović (25. sept.), stoji sledeča zanimiva ugotovitev o ustanavljanju JNS:

»Razprava med člani vlade o potrebi ustanovitve »velike jugoslovanske stranke« se je živahno vodila nekaj tednov (l. 1931.) in se je pripravljala na to akcijo, ker smo vedeli, da ne more imeti uspeha pri nas na Hrvatskem. Ponesrečili so se tudi vsi poskusi, da bi se za to stranko (JNS) pridobil vodja radikalov Aca Stanojević. Pa niti v sami vladi niso bili vsi v tem složni, zlasti je proti ustanavljanju take stranke od zgoraj nastopil minister pravosodja Dimitrije Ljotič in je nazadnje tudi podal ostavko 2. septembra l. 1931.«

Zahteve slovenskih trgovcev z lesom

Dne 15. sept. se je vršil redni letni občni zbor slovenskega trgovstva v Ljubotomeru. Poleg drugih resolucij, katere so izražale zahteve in potrebe trgovskega stanu v Dravski kongvini je bila sprejeta tudi na predlog predsednika sekcije lesnih trgovcev g. Fr. Škrbca, sledeča resolucija:

1. Zahtevamo takojšnje sklicanje gospodarskega sveta, ki je predviden po ustavi.

2. Prevozne tarife se morajo revidirati in se prilagoditi današnjim razmeram, predvsem pri tarifi rezanega in tesanega lesa, pri čemer je relacija prevoznih stroškov pogosto večja, nego vrednost lesa.

3. Najemnine ležarinskih prostorov na železniških postajah naj se prilagodijo sedanjemu položaju. Previsoke najemnine so povzročile, da so ležarinski prostori prazni, kar je v škodo železnice.

4. Zahtevamo, da se od merodajnih činiteljev uvažujejo predlogi Centralnega odbora lesnega gospodarstva kr. Jugoslavije v vseh težkočah, ki se nanašajo na lesno trgovino in industrijo.

5. Zahtevamo, da se imenuje od lesnega predstavnštva v upravo razlaščenih gozdov tudi po enega zastopnika lesne trgovine in enega zastopnika lesne industrije, ki ju bodo predlagale lesne organizacije.

6. Pri ministrstvu za šume in rudnike naj se osnuje posebni propagandni odsek za pospeševanje večjega konsuma lesnih proizvodov v državi sami.

7. Pospešijo naj se trgovinska pogajanja z vsemi državami uvoznicami našega lesa, zlasti z Italijo in Francijo, ob sodelovanju gospodarskih strokovnjakov po predlogih naših legitimnih organizacij.

8. Država naj pospešuje uvoz onih avtomobilov, ki uporabljajo za pogon bukovca drva ali oglje, in naj za take avtomobile da posebne ugodnosti.

VREMENSKA NAPOVED.

Pravijo, da se bo zjasnilo.

DEMOKRACIJA, FAŠIZEM IN VODITELJI.

(S shoda na Sladki gori.)

HLEBEC: »Dol s fašizmom! Ne maramo nobenih voditeljev. Priznamo samo delegatski zbor, ki voli vsako leto drugega predsednika stranke. Živela demokracija! Ljudstvo naj vlada! Dol z voditelji!«

DR. PREPIR: »To so možate besede. Zato vam prinašam pozdrav in zahvalo našega voditelja slovenskega naroda

Incident na Hodjeroven shodu.

ZBOROVALEC ČUTARA: »Dol s firerji! Ne rabimo voditeljev. Vso oblast ljudstvu! Dol z nasiljem! Živela proletarska demokracija!« (Čutara zapiska na piščalko. Oddelek gosposkih komsomolcev se strumno prebije skozi vrste kmečkih »fašistov« in začne metati klopotce in paradižnike na Hodjero in njegove spremljevalce.)

ČUTARA: »Tako je prav. Prinašam vam zahvalo in priznanje našega proletarskega voditelja Jeklena.«

(Kmečki »fašisti« se zganejo in pomečejo gosposke komsomolce v vodo.)

ČUTARA (beži): »Policija, na pomoč! Pomagaj mi, meščanska demokracija!«

Pribečevičev kmečki demokrat o voditeljstvu.

ČASNIKARJI: »Ali bo prišlo do enotne stranke ali vsaj bloka opozicije?«

VEČESLAV VILDER: »Mi smo izraziti demokrati. Vse mora priti iz ljudstva. Zato ne moremo ničesar ukreniti, dokler ne odloči naš voditelj hrvaškega naroda dr. Maček.«

Ustanavljanje JRZ v Kruševcu.

ADVOKAT DR. JANKOVIĆ, sedanji poslanec: »Jaz imam edini pravico ustanoviti JRZ v Kruševcu. Ljudstvo je za menoj.«

PENZIJONER RISTIĆ: »Ti si izdal radikalno stranko. Bil si pri JNS, potem pa pri Jevtiću. Jaz pa sem bil vedno zvest glavnemu odboru. Jaz bom ustanovil JRZ v Kruševcu.«

DELEGAT DR. MARKO LAZOVIĆ iz Beograda: »Ne bo nič. Stranko bom ustanovil jaz. Edini jaz sem dobil za cel okraj pooblastilo od našega vrhovnega voditelja Ace Stanojevića.«

TOŽBA ZOPER »OŠIŠANEGA JEŽA«

HUDOKLIN: Temu široim Jugoslavije znanemu in čitanemu humorističnemu tedniku proti huda nevarnost. Naš prijatelj Oves nekaj kuje zoper njega.

SRBOMIL: Nikar ne govori tega! Škoda, ako bi ga hudo obsodili. Je zaslužen list. Mene je ozdravil! Lotila se me je pred kratkim melanholija. Zdravnik mi je prepovedal »Slovenijo«, mi zapisal Bahovčev čistilni čaj »Planinka« in vsak dan eno stran »Ježa«. In glej, danes sem zdrav kot riba.

HUDOKLIN: Pa vendar ga naš prijatelj Oves kani peljati pred sodnike.

SRBOMIL: Pa zakaj neki?

HUDOKLIN: Pravi, da se mu dozdeva, da je neka puščica v zadnji številki naperjena na njegovo osebo.

SRBOMIL: Bog pomagaj, sicer je res, da so med ljudmi taki magneti, ki vlečejo puščice nase, toda tukaj se mi zdi, da Oves otrobe veže.

ROŽENKRANCI.

Po Ljubljani — to je po oštarijah — je krožila zadnje čase mična prilika o dveh visokih gospodih, ki sta nekje blizu Činkoleta kupovala roženkrance — z debelimi jagodami ka-li. Prvi in višji izmed teh dveh gospodov je tak roženkranc še dobil, drugemu pa je prodajalka sočutno odgovorila, da so zadnjega kupili prvi visoki gospod in da so roženkranci sedaj razprodani. Star pregovor pravi, da tisti, kdor prej pride, prej melje. In res, prvi gospod je prej mel in si »baje« namlel lepe bele mokice, iz katere si obeta v peči na magistratu speči dobrega kruhka;

drugi gospod, ki ni več dobil roženkrance, pa je ostal brez blagoslova, nič ni mel in še celo to se mu je pripetilo, da so mu zaprli vrata v mlin in ga brez moke poslali domov.

PROGNOZA ZA PRIHODNE VOLITVE.

G. Stane Vidmar je v prijateljskem krogu pri »Činkoletu« izjavil, da pri prihodnjih volitvah ne bo več volil Žebota. Če ostane pri tej groznici, so šanse g. Žebota, da bi bil izvoljen za senatorja ali vsaj za narodnega poslanca, zelo majhne. Spričo te nevarnosti je bil g. Žebot imenovan za podpredsednika mariborske občine.

Iz istega vira slišimo, da namerava g. Vidmar preiti v opozicijo v banskem svetu.

REPARATURA KRIVIC.

Pravico upodablja umetniki — brihtni ljudje — s tehtnico v roki. Pravica je popolna tedaj, kadar sta obe skledici tehtnice enako visoki. Ako pa je bila kakšna prejšnja politična stranka tako neprevidna, lahkomišelnost in napuhnjena, da je vedoma metala na svojo tehtnico nasilje in grdobije ter jo tako spravila navzdol, se ni čuditi, ako stranka, ki je prišla za njo, ne ustreza naukom nebeškega učenika. Je bil pač »nebeški« učenik, ljudje pa so »pozemske« stvari.

PROSTOVOLJSTVO NA KOMANDO.

Za časa balkanskih osvobodilnih vojn in med svetovno vojno je bilo dosti prostovoljcev, ki so se žrtvovali za Jugoslavijo iz proste volje, ne da bi jih kdo k temu silil. Danes je te vrste prostovoljstva že pozabljeno in ne cenijo ga več kdo ve kako visoko. Zato so odločujoči faktorji poskrbeli za nove prostovoljce, ki naj bi žrtvovali ne kri ampak denar, toda to prostovoljstvo se od vojnega bistveno razlikuje, ker je prostovoljstvo na komando.

SRCE SLOVENIJE.

Srce Slovenije ni več v Ljubljani, ampak tam, kjer »Kranj na sivi skali sedež svoj star kaže zali«, kakor pravi pesnik. To pa, odkar se v Kranju tiska tednik »Slovenija«, glasilo »slovenske fronte«.

ORAKELJ.

ŽIVODER: Italijani mi pa res ugajajo. Ne dajo se, pa se ne dajo. Še celo hudega Angleža se ne ustrašijo. Kaj šele črnega Abesinca, čeprav je znano, da rad kaj odreže —

VAMPIČ: Oni že vedo, zakaj to delajo. Radi bi kaj iztisnili od gospodov, ki oblačijo in vedre. In videl boš, dragi Živoder, da bodo nekaj vendarle dobili.

KLATIGOJ: Dobili bodo že, dobili, ampak kod, to je vprašanje.

TISKANICE.

Izšle so nove, zelo spretno sestavljene tiskanice, ki bodo gotovo ustrezale vsem gg. interesantom, želečim podati izjavo, da niso nikdar bili člani JNS — čeprav so bili — in da žele vstopiti v vrste JRZ. Zanimivo je to, kar se je po trudapolnem prizadevanju posrečilo odkriti našemu poročevalcu, da imajo te tiskanice, ki so obenem prijavnice, v vodnem tisku udarjene v desni gornji rob naslednje črke: P. G. N. M. N. — Pogledali smo v Kolo-monov žegen in nam je bilo razodeto, da pomenijo: Pozor, grize! Nataknite mu nagobčnik!

Podpiraj z naročnino našo borbo!

BOZJI MLINI...

»No, mlinarjev oče — kaj pa gledate tako zamišljeno v vaše mlinske kamne?«

»Ej, Tone, premišlujem to našo politiko. Glej, današnji čas je težak in nabrušen, kakor ti moji mlinski kamni. Zgornji kamni pomenijo gospodarsko, spodnji pa socialno krizo. Vmes pa prihaja boljše in slabše politično žito. Ta kolesa so zmlela že celo rajdo velikih in malih politikov — od Uzunovića in njegovega generalnega tajnika JNS do Jevtića z vsem štabom njegovih »novih« ljudi. Kolesa meljejo neprestano,

med-nje. Na koncu bomo videli, koliko bo mo-

ke ter koliko otrobov in smeti. Vidiš tako melje čas...«

»Kakor prerok govorite, oče mlinar. Le dobro namažite mlin!«

ŽAGARJI.

V Sloveniji je lesna industrija zelo razvita. Skoro v vsaki grapi stoji žaga in žagarji so odlični. Kaj čuda, da se je žagarija prenesla tudi v politiko. Sprva je šlo bolj težko radi pomanjkanja strokovnjakov. Ali se spomnite, kako nerodno so odžagali svoj čas dr. Korošca in dr. Natlačena? Ostale pa so lepo trpeli med seboj in jih zdravili s politiko »pridobivanja«... Ali pa kako so generali ene in iste JNS žagali cela dolga leta svojega strankarskega tovariša dr. Marušiča. Ej, slabo so znali žagati!

Današnji žagarji delajo temeljitejšo

Nekega debelega gospoda so tako ugledno obžagali, da so se mu baje dohodki iz tantijem, nagrad itd. v enem tednu znižali za 200 jurjev na leto. Revez je zdaj hudo potlačen...

Če bodo tako žagali, bodo na koncu ostali samo še štori...

VEDNO »NOBEL«.

»Ali si slišal, Pepe, kako Pohorci dvigajo glave?«

»Slišal, slišal. Sestavljajo neke pohorske, fruškogorske in hvarskomorske resolucije. Sedaj so se sestali menda v kopalnišču Ilidže pri Sarajevu. Prihodnja seja, pravijo, da bo na otoku Mamula pri Kotoru (kamor je »Pof« baje hotel internirati svoje politične nasprotnike) in pa v Spodnjem Kašlju.«

»Veš, zdi se mi, da velikopotezno kopirajo svetovno diplomacijo. Le ta se tudi zbira rada v lepo zvenceh krajih kakor so: Locarno, Stresa, Ženeva, Rapallo itd.«

KOKAIN.

»Bine, kaj pa je to kokain?«

»Glej Tone, to je tak omamljiv prašek za šnofanje. Če ga pošnofaš, pozabiš na vse svoje in tuje gorje in imaš nebeški občutek, da si srečen kot v rajju. Če pa pričneš šnofati, ne moreš več nehati, čeprav propadaš pri živem telesu. Dušo bi dal za kokain, če si se ga navadil.«

»Vidiš Bine, to je pa tako, kot v politiki. Enkrat nam dajo šnofati JRKD, drugič JNS, tretjič JRZ, pa še za spremembo kmečko zaščito, samouprave, problem jugoslovanskega edinstva in povrh še hrvaško vprašanje. Če vse odpove, pridejo volitve, svoboda tiska in zborovanj ali pa kriza rudarskega delavstva. Če pa je skrajna sila po šnofanju, pa pade režim, da lahko neusmiljeno lopneš po njem — pa si kot v rajju. Pri tem pa ne slišiš svojih in tujih želodecev, kako krulijo in kličejo...«

»Molči, Pepe! Da ne boš imel nepotrebnih opravkov...«

DOMAČA NALOGA.

»Oče, gospod učitelj so nam dali nalogo naj izračunamo, za koliko % so našim očetom in materam znižali plače. Ali mi boš pomagal?«

»Pusti me v miru, sinko. To naj izračuna tvoj učitelj — saj je sam državni uradnik.«

TEKMA.

Zadnjič sem imel čudne sanje. Gledal sem tekmo avtomobilov. Mnogo lepih, najnovejših modelov, pa tudi starejših, a dobro popravljenih in lepo pobarvanih. Na avtomobilih sem videl napise Anglija, Francija, Avstrija, Nemčija, Madžarska, na oklopnih avtomobilih Italija in Abesinija — celo Sovjetska Rusija je bilo napisano na ogromnem tovornem kolosu. Vsi so tekmovali, se prehitevali, zaostajali — kakorkoli.

Naenkrat zagledam auto — lep, močan — toda očividno je imel defekt ali v motorju, ali pa v šoferjih in mehanikih, ki

In so tekmovali naprej. Ko sem hotel prebrati napis na tem avtomobilu — sem se zbudil. Pa me je ves dan glava bolela...

MALI OGLASLI.

Ne po lastni krivdi brezposeln predsednik, ki se čuti rojenega za ta poklic, išče zaposlitve v svoji stroki. Sprejel bi predsedništvo pri kaki politični, pa tudi pri nepolitični organizaciji, najrajši pri kaki stranki. Program postranska stvar. Žrtvoval bi se tudi za predsedništvo kake manjše ljudovlade v starem ali novem kraju. S priporočilnimi pismi se res ne more izkazati, pač pa ima že pripravljen predsedniški govor. Cenjene ponudbe naj se pošljejo pod šifro »rojen predsednik« na upravo »Bolničarja« v Ljubljani.

Dva članka in pol

Človeka ne presojamo po tem, kar trdi o sebi, da je, nego po njegovem celotnem delu. (K. Marx.)

»Slovenija«, katera v rubriki »Mali zapiski« sama zelo odkritosrčno priznava, da ne bi bilo »ne slovenstvu, ne demokratični misli kraj, če bi prenehala izhajati,« je kljub temu vstala od mrtvih. S tem se seveda v Sloveniji po lastnem priznanju »Slovenije« ni prav nič spremenilo. Kvečjem, da bo slovenska književnost »obogatela« za nekaj novih »umotvorov«. V tem oziru se že ta prva številka po dvomesečnem spanju pravičnega odlikuje kar z dvema člankoma, za katera je res dobro, da sta zagledala luč sveta. Kajti ta dva članka nam jasno dokazujeta, kaj vse se že danes imenuje demokracija in slovenstvo.

Da spregovorimo najprej o prvem. Ko smo prebrali članek, ki nosi famozni naslov »24088«, smo se najprej spomnili na Nietzscheja. Toda kmalu smo že izprevideli, da imamo skoro do kraja opraviti z že popolnoma sodobno »demokratiziranim« človekom, ki samo ponekod od same »demokracije« izgubi kompas. Ne samo da tak, že tako daleč »demokratiziran« človek sam ni zmožen nobenega idealizma, ampak si sploh ne more več niti predstavljati, da bi bil še kje kak idealizem mogoč. Tudi njegova »demokracija« in slovenstvo nista noben moralni ideal, marveč le ljubezen, ki jo občuti do orodja svojega »dela«. Izhajajoč od te premise, dela dosledno svoji miselnosti zaključke, ki so pač njega vredni. Ker si sploh ne more predstavljati politike, ki se ne bi takoj z obrestmi dobro izplačala, išče pri vsakem javnem udeleževanju prav take motive ter vidi v vsakem programu samo »Viel Lärm um Nichts«, pač po onem »Wie der Schelm ist, so denkt er von Andern« (na nemščino se pri »Sloveniji« prav dobro spoznajo). Kot aritmetičen »demokrat« visi seveda na številkah. Najljubše so mu številke, ki označujejo dinarje ali volivce. To sta po njegovem dve vrednoti, ki druga drugo zamenjujeta, kot n. pr. 150.000 Din enako 100.000 volivcem, ali 100.000 volivcev enako Din 150.000. Celo v naslov mu včasih uide številka, da ne bi pozabili, da je pisec pristno »demokratičen« številčni akrobat. **Kalkulacija je pač skupna sodobni »demokraciji« in kapitalizmu.** To nam najbolje dokazuje prav ta članek. Zaverovan v svojo miselnost, se niti ne zaveda, — vsaj upamo, da kot pravnik in izobraženec tega ne dela vedomo, — da predstavlja zaključki, ki izvirajo iz njegove miselnosti, čim so javno napisani, za tiste poštene ljudi, ki dejansko niso postopali tako, kakor jim podtikajo zaključki tuje miselnosti, **Zalifev**, ki presega že vse demagoške orgije, na katere ima »demokracija« patent, ker so čisto enostavno neresnični in samo plod onega »kakoršen je človek sam, tako misli o drugih«.

Kaj je torej izlegla ta »malost«, kakor se imenuje duševni oče tega članka v njem sam? Upa si javno v časopisu napisati, da je morala biti Ljotičeva lista za petomajske volitve dobro »podkovana« s sredstvi, da je zmogla visoke stroške, s katerimi je bila zvezana v zadnjem hipu izdana naredba, da mora biti podpis kandidata overovljen po tistem sodišču, v čigar področju je kandidat kandidiral! Pa to zapiše celo v časopis, o katerem bi po njegovi logiki še z veliko večjo pravico lahko trdili, da mora biti dobro podkovan, ker ga naročnina gotovo ne krije!

Pravi, da bi bila g. Topalovića stala ta naredba Din 150.000, da pa tega ta ni zmogel, čeprav je lahko pričakoval kakih 100.000 glasov (živela kalkulacija), da pa je to zmogel tov. Ljotič, ki je baje dobil le 24.088 glasov! **Zakaj tega g. Topalović ni storil, sam dobro ve, mi pa tudi.** Po mišljenju pisca bi v razmerju z glasovi tov. Ljotič po aritmetični demokraciji $(150.000:100.000 = X:24.088)$ lahko porabil za to najbrž le Din 36.132, kar pa se zdi pisecu nekako premalo. Poleg drugih vzrokov, ki jih ve g. Topalović in mi, je n. pr. njegov kandidat za djevdjelijski srez overovil svoj podpis pri — novomeškem sodišču, medtem ko ima tov. Ljotič svoje somišljenike povsod, pa si jih ni moral izposojevati za volitve iz drugega konca države. Res je, da niso bili ti somišljeniki po pojmi aritmetične demokracije

številni (na vsak način jih je bilo več, kakor pa je to dovolil objaviti g. Jevtič in kateremu pisec kar na mah sveto veruje). Toda ti, ki so bili, so bili **možje z ideali v srcu**, kar jim je vplivalo pogum in odločnost, da so se, ne oziraje se na vse drugo, upali na plan, ne pa da bi s kakšnega varnega redakcijskega zapečka prodajali kako preperelo modrost. Bili so to požrtvovalni idealisti, ki so ali sami dali potreben denar ali pa si ga izposodili od premožnejših tovarišev in si še sedaj odtrgujejo od ust odplačila za takratna posojila. Idealisti, ki verujejo v zmago ideje, ki so vedeli, da jim **kandidature ne prinesejo mandatov**, pač pa, da bodo svoje kandidiranje lahko izkoristili za to, da širijo naše ideje po celi državi. Idealisti, ki čisto niti niso jedli niti spali, ko se je reklo delati za idejo, čeprav je bil med njimi, kakor prizna pisec sam, nekdo celo prepričan, da naše ideje lahko uresničijo šele današnji dojenčki. Vprav ta izjava se zdi piscu naravnost smešna. In prav to je za pisca še posebno značilno. Kdo bo pa delal za druge? Pisec tega kratkomalo ne more doumeti, kar je za njegovo miselnost tudi razumljivo. Zato brska, dosleden samemu sebi, naokrog, da bi našel vzroke za njemu tako nerazumljivo početje. Pa jih je tudi našel — **po svoje**. Lista je bila kratkomalo dobro — »podkovana«! Vsi kandidati so bili tako podkovani, da so tudi brez mandatov zadovoljni. Samo ne vemo, če bi bil pisec zadovoljen, ko bi moral pred sodiščem to vsem 270 kandidatov dokazovati.

Toda pisec gre še dalje. Ker je moral vendar nekdo sredstva za »podkovanje« dati, išče pisec naprej, izgubi medpotoma kompas, in najde — Jevtiča, češ, da je bila Ljotičeva lista potrebna — Jevtiču! (Ali je bila po tej logiki tudi dr. Mačkova lista potrebna Jevtiču? Op. uredn.) Tu pa se nazadnje neha tudi »demokratska« miselnost in prehaja v čisto osebno brezsmiselnost. Kajti kdor istovetno govori, Ljotiča z Jevtičem in Baničem, pa mogoče še z Dragutinom Jankovičem in Vojo Djordjevičem, za tega res ni več nobenega idejnega vzroka, da se ne bi pridružil skupini v nekem Celju, ker se je v debati o overovljenju kandidatskih podpisov malo preveč zaletel.

Drugi članek pa nam razkriva v vsej svoji nagoti drugo zaletelost, t. j. »slovenstvo« »Slovenije«. Ta članek je prav za prav odgovor na članek, ki je izšel o »Sloveniji« v beograjski »Otađbini«, glasilo tov. Ljotiča.

Ker dokazuje »Slovenija« že ves čas svojega obstanka, da je sestavljena iz **zajamčeno pristnih in »čistih politikov«, torej iz samih gospodarskih nevednežev**, katerim še ni padlo nikdar na misel, ne bi li imela stanovščina mogoče v našem narodnem gospodarstvu le nekako malce gospodarsko opravičenega temelja, ji predvsem priporočamo, naj samo pridno čita v »Prelomu« našo razpravo o načrtnem gospodarstvu v Jugoslaviji, v kateri razpravi bo kmalu tudi o tem govora. Tam se bo marsikaj naučila in se ji bo mogoče tudi vsaj za spoznanje zasvetilo v glavi, **zakaj prav za prav naša stanovščina in kako ta sploh izgleda.** Ker imajo »čisti« politiki po navadi vsaj vonj dobro razvit, nam bo »Slovenija« mogoče takrat celo lahko povedala, ali naša stanovščina res kaj diši po fašizmu, seveda, če takrat, kot nalašč, ne bo imela nahoda, katerega ima prav pogosto.

Glede svoje izjave o kmetski diktaturi pa »Slovenija« ni nič kaj preveč izvirna. **Iste besede smo slišali pred dobrim letom iz ljubljanske Kazine od samega dr. Kramerja. Čestitamo zur Gleichschaltung!**

Na vsak način pa se čudimo, kako more biti »demokratska« Slovenija proti oblasti večine, saj sloni demokracija baš na večinskem načelu. Če je 80 odstotkov kmetskega prebivalstva v državi, potem vendar predstavlja večino v državi, v vsaki večinski stranki, pa tudi v kantonih po vzorcu »Slovenije«. Razen te večine imamo samo še »demokratsko« večino kapitala in njegovih hlapcev, ki pa ni večina temveč tista goljufija, s katero je liberalna demokracija ogoljufala francoske revolucije. Kaj hoče torej »Slovenija? Demokracijo ali goljufijo? Če je res tako »demokratična«, kakor se kaže, naj bo vsaj dosledna. Naj ne beži pred doslednostjo. Toda smola je baš v tem, da mora bežati liberalna demokracija pred dosled-

nostjo, ker ji sicer zmanjka tal. Kajti potem mora priznati, da je »demokratična« večina diktatura nad manjšino.

V naši razpravi bo »Slovenija« tudi zvedela, da se načrtno gospodarstvo lahko sestavlja samo po enotnem načrtu za celo državo. (Gorje ravno nam Slovincem, če tako ne bi bilo v bodoče, kakor do sedaj nikdar bilo ni. Kajti potem bi lahko še naprej jedli in kurili naš premog za zajtrk, malico in kosilo, pa ga še ne bi porabili doma), da pa je **izvajanje tega načrta za Slovenijo čisto v slovenskih rokah**, seveda ne v »čisto« političnih naše »demokratske« »Slovenije«. Potem bo »Slovenija« mogoče le doumela, kaj se pravi »in necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas«. Sicer pa je to tudi geslo Panevropce, za katero bi nas hotela »Slovenija« prepričati, da je strašno vneto. Kaj pa potem še hoče? Še celo isto geslo imam! Če hoče, ji celo priznamo, da je ona edina prava naslednica Brianda. Celu protestirati smo pripravjeni pri Društvu narodov, da si je grof Coudehove prilastil pravice »Slovenije« in da Benedetto Croce ne omenja »Slovenije« v svoji zgodovini XIX. stoletja takoj poleg Mazzinija. **Saj je začela »Slovenija« ogorčeno borbo s to idejo »kmalu« za njim, »že« leta 1932!** Ker pa človeka ne presojamo po tem, kar trdi o sebi, da je, nego po njegovem celotnem delu, zato nam bo »Slovenija« še pred tem blagovolila dovoliti samo nekaj vprašanj. Ta vprašanja so nam že celo leto na jeziku, namenoma pa jih nismo hoteli sprožiti za vladanja g. Jevtiča, zato, da ne bi »Slovenija« izkoristila teh vprašanj sebi v reklamo, katere je zelo potrebna. Da namreč ne bi bila prav farizejsko zajokala o kakem tkz. denuncijantstvu. Danes pa ni več potrebna ta previdnost, zato prihajamo z njimi na dan.

»Slovenija« ugotavlja v sedaj pričujočem članku, da je **načelno zavzemala pozitivno stališče nasproti državi.** Nasproti kateri državi pa? Ali tudi leta 1932, ko celo leto ne najdemo zlepa v »Sloveniji« razen Slovenije in Evrope niti Jugoslavije, niti Srbov, niti Hrvatov? Ali 9. oktobra 1934? Ali mogoče tekom celega leta 1934, ko je »Slovenija« v vsaki svoji številki rohnela proti jugoslovanskim dobrovoljcem Slovincem, ker so si le-ti dovolili »predrznost«, da so se smatrali za enakopravne z ostalimi slovenskimi bojevniki z vseh bojnih poljan, in je bila kot »Boj« s pomočjo njihove moralne avtoritete zopet dovoljena razpuščena Zveza bojevnikov z razširjenim vsedravnim programom? Zakaj je »Slovenija« proti Slovincem, ki so bili v svetovni vojni jugoslovanski dobrovoljci? Ali za to, za kar so se ti borili, ali zato proti čemu so se borili? Zakaj je celo leto apostrofirala ime »dobrovoljci«? Saj to so bili ti samo v svetovni vojni, kakor so bili drugi »jungšiči« (k. u. k. prostovoljci). Pa, če se ti slednji lahko danes imenujejo samo spoštovani gospod N. N. ali X. Y., zakaj treba pri prvih vedno dodati jugoslovanski dobrovoljec? Ali je bil greh biti dobrovoljec? Proti čemu pa greh? Mogoče proti »tistim sosednjim težnjam, o katerih upravičenosti mora,« kakor trdi »Slovenija« »voditi račune naša politika, ki ne sme videti samo svojega naroda? (Ali je sploh že kdaj videla naša politika samo svoj narod?) Končno pa nas še zelo zanima, kje naj bi bilo »gospodarsko« središče enotnega gospodarskega ozemlja Podonavja in Balkana«, za katero se zavzema »Slovenija«. Ali mogoče na — Dunaju? V kakšnem pa? Republikanskem ali —?

Šele, ko bomo imeli jasne odgovore na vsa ta vprašanja, bomo vedeli, ali je »Slovenija« za »demokracijo« in »slovenstvo« v Panevropi ali kje drugje —. Pa se ji najbrž ne bo preveč mudilo z odgovori.

Hic Rhodus, hic salta.
S tem pihaj, Ivo!

Na vsak način pa štejemo že sedaj — sicer s stališča, za katero nam »Slovenija« ne bo hvaležna, — da je upravičeno naše zadovoljstvo nad »uspehom« obeh njenih člankov in pol ter da res spadajo ti umotvori v anale slovenske književnosti kot zgodovinski spomin — zmedenih časov.

Dosledno temu nas ne bi prav nič presenetilo, če bi proglasila »Slovenija« v svoji prihodnji številki tudi Karla Marxa za fašista zato, ker ga citiramo mi.

Širite »Prelom«!

Naša kmečka zbornica

Sklepi

sprejeti na zborovanju absolventov kmetijskih šol in drugih kmetov iz vseh slovenskih pokrajin, v Št. Jurju ob j. žel. dne 31. avgusta in 1. septembra 1935.:

1. **Kmečke zbornice.** Soglasno se sklene, da naj bodo zbornice kmečko stanovske, ne pa kmetijsko strokovne ustanove.

Organizirajo naj se po poedinih banovinah in naj bodo v svojem poslovanju avtonomne (neodvisne).

Članstvo ter aktivna in pasivna volilna pravica naj bo dovoljena vsem onim in izključno samo onim, ki so po poklicu kmetje, t. j., ki jim je praktično udeleževanje v kmetijstvu glavni življenjski poklic in glavni vir dohodkov, ter so izpolnili vsaj 18 let.

V zbornice naj volijo upravičenci iz vsake občine po enega zastopnika, ki naj se voli potom neposredne, tajne in enake volilne pravice.

Za vzdrževanje kmečkih zbornic potrebna sredstva naj se dobijo potom največ 5% doklade na zemljarino vseh zemljiških posestnikov iz ozemlja področja zbornice.

Odobri se soglasno načrt kmečkih zbornic, kakor ga je izdelala in objavila ZAKŠ, v kolikor ne nasprotuje tem sklepom.

Odbor ZAKŠ se poveri, da vodi to akcijo obenem s sodelovanjem vseh na tem zborovanju navzočih.

2. O **zaščiti kmečkih dolgov** se je tekom temeljite razprave soglasno ugotovilo le to, da naša kmečka posestva v sedanjih razmerah ne zmorejo nikakih odplačil, glavnice kakor obresti, ker je kmetijski obrat zelo pasiven, kar je javno ugotovljeno od več absolventov in drugih kmetov z objavo gospodarskih obračunov.

Glede **zaščite kmečkih posestev** se soglasno sprejme resolucija, ki jo je sprejela že ZAKŠ in ki se glasi:

»1. Najučinkovitejšo zaščito bi predstavljalo zakonito povišanje in določitev cen vsem kmečkim pridelkom, vsaj za notranji trg. Brez pravičnejšega sorazmerja cen kmečkih pridelkov v primeru z ostalimi cenami, je vsaka zaščita brezuspešna.

2. Zakonska zaščita in zavarovanje pred izvršbo je potrebno, dokler si kmečki stan ne opomore. Vendar naj se zavarovani najmanjši obseg posestva določi z gotovo višino letnega katastralnega čistege donosa, ne pa z določeno površinsko izmero, ker ima skoro vsako zemljišče drugo vrednost. Zaščiti naj se le katastralni čisti donos do Din 5000.—.

3. Poleg posestva naj se zaščiti tudi za obdelovanje in vzdrževanje posestva potrebni inventar in hrano do novine.

4. Kmečke dolgove naj prevzame država ter naj se dolgoročno amortizirajo. Obrestna mera naj bo kvečjemu 1 odstotna, ker je večina kmetijskih obratov danes pasivna.

5. Razpolaganje s kmečko zemljo naj se zakonito omeji. Predvsem naj se prepove posestvanje nad 1 ha obdelovalne zemlje vsem, ki je ne obdelujejo v lastni režiji, oziroma, ki jim kmetijstvo ni glavni poklic in glavni vir dohodkov.

6. Kar se tiče omejitve dedovanja kmečkih posestev, naj bi se zadeva zakonito uredila tako, da morejo in morajo dedovati vsi otroci kmečkih staršev iz posestev, toliko, kolikor jim po načelu socialne pravičnosti pripada. Pri prenosu in dedovanju posestva naj se ukinejo vse takse, če je prevzemnik kmečkega stanu.

7. Ureditve zaščite naj bi se prepustila banovinom ter izvedla ob sodelovanju kmečkih organizacij, oziroma banovinskih kmečkih zbornic.

Obenem se ugotovi, da bi bilo s pametnimi trgovinsko-političnimi in gospodarskimi ukrepi, s katerimi bi se doseglo poživljenje javne delavnosti in izvoza, mnogo storjenega tudi za olajšanje kmečke krize.

Zahteva se, naj Narodna banka usmeri svojo denarno politiko tako, da bo služila občin ljudskim interesom ter tudi kmečkemu prebivalstvu dala možnost cenene kredita, predvsem s podpiranjem kmečkega zadružništva.

8. Glede stanovske kmečke organizacije se soglasno sklene, da naj bo organizacija nepolitična, strogo stanovska in enotna za vso Slovenijo.

Z ozirom na dejstvo, da razne stanovske kmečke organizacije že obstojajo, oziroma se snujejo, se sklene, soglasno, da naj ZAKŠ skuša vse te pokrete združiti ter v ta namen skliče posebno posvetovanje, na katerega naj povabi predstavnike obstoječih in snovatelje vseh snujočih se organizacij. (Brazda.)